

EESTI DRAAMATEATER

Eesti Draamateatri ajaleht nr 14, oktoober 2015

MOLIÈRE

“TARTUFFE”

Lavastaja Lembit Peterson:

„Parim pahe vastu võitlemise viis oli Molière’ile
ja on tänapäevani näidata selle naeruväärsust.

Et pettus on koomiline, silmakirjalikkus on naljakas.

Petised on nõus, kui neid noomitakse, on nõus tunnistama,
et nad on halvad, aga ei taha enamasti välja naerdud saada!“

Tartuffe – Marius Peterson. Herkki Erich Merila foto.

MOLIÈRE

“TARTUFFE”

Lavastaja **Lembit Peterson** (Theatrum), kunstnik **Lilja Blumenfeld**, liikumisjuht **Tiina Mölder**, muusikaline kujundaja **Marius Peterson** (Theatrum), valguskunstnik **Triin Suvi**, videokunstnik **Tauno Makke**. Tõlkinud **August Sang**. Esietendus 4. oktoobril 2015 suures saalis.

Osades: **Marius Peterson** (Theatrum), **Rein Oja**, **Liina Olmaru**, **Maria Klenskaja**, **Uku Uusberg**, **Tarmo Song** (Theatrum), **Mari-Liis Lill**, **Robert Annus**, **Indrek Sammul**, **Hilje Murel**, **Tõnu Aav** või **Aleksander Eelmaa**.

„Tartuffe'i“ lavastaja **Lembit Peterson**, mis te Molière'i 1664. aasta näitemängust tänapäeva tarvis leidsite?

Klassikaga on ju nii, et mida suurem näitemäng, mida sisurikkam, seda enam on sellest võimalik leida tänapäeva inimese jaoks huvitavad aspekte. Kõige rohkem intrigeeris mind teema, millest Molière näidendi eessõnas räägib – silmakirjalikkus. Ütlesin näitlejatele esimeses proovis, et „see projekt on mõeldud (või ellu kutsutud) silmakirjalikkuse uurimiseks“. Ja avastamiseks (Molière'i juhtimisel). Ta oskab meile nüüd juba klassikaliseks saanud näitemängu läbi näidata silmakirjalikkust meis endis ja annab jõudu seda välja naerda. Esimesel pilgul tundub, et mis siin uut on – nii selge ja arusaadav ja võib-olla liiga lihtnegi. Teisest küljest, kui uurida, kus on silmakirjalikkuse juured, siis näeme, et võime küll panna kogu süü näiteks ühele inimesele, kuid selle n-ö silmakirjaliku inimese „lahtikoorimise“ (või paljastamise) käigus paljastub ka meie endi silmakirjalikkus. Vähemalt kõrvalvaatajale... Et pahe on pahe, teavad kõik. Parim pahe vastu võitlemise viis oli Molière'ile ja on tänapäevani näidata selle naeruväärsust. Et pettus on koomiline, silmakirjalikkus on naljakas. Petised on nõus, kui neid noomitakse, on nõus tunnistama, et nad on halvad, aga ei taha enamasti välja naerdud saada! See teeb lavastamise keeruliseks – ei tahaks ära sõnada, aga olen mõelnud, et kui õnnestuks välja tuua, et silmakirjalikkus pole mitte ainult ohtlik ja kuri ja hinge hukutav, vaid naeruväärne – siis oleks ülesanne täidetud.

Muidugi tuleb eristada inimest tema pahest. „Mõista hukka süüd, kuid mitte süüdlast“ (Shakespeare „Mõõtu mõõdu vastu“, Isabella). Molière ei naera mitte ini-

Kuivõrd religioossuse ja vabavagaduse teema eestlasele korda läheb, öeldakse, et oleme usuleige rahvas?

Minu meelest ei ole see tõsi. Eestlased on kaunis kirglikud uskuma, küsimus on, millesse

Me ei too lavastust tänapäeva tuttavasse olustikku, kuid olles tänapäeva inimesed, interpreteerime me nii või teisiti seda teksti ikka tänase päeva seisukohast lähtuvalt, püüame seda kaasaja vaataja jaoks elama panna. Selleks

mängu tulla siis, kui meil n-ö endal asjad millegipärast korras ei ole. Orgonil on majas

silma peal hoida ja ka siin saab sõber talle abi osutada... Jumal võiks Orgoniga ju kõ-

Eestlased on kaunis kirglikud uskuma, küsimus on, millesse või kellesse, millised on tema tabud, Jumal ja jumalakujutus.

kriis, ebakõla ja leiabki oma hingehädas mehe, kes on valmis teda aitama ja kõik enda kanda võtma...

See on ka poliitiliste mängude näidend. Meie interpretatsioonis on Orgon kodanlane, Tema Majesteedi sõjakäikudel olnud väga vapper ja truu, igati väarikas ja auväärne

nelda sama hästi ka abikaasa kaudu, aga millegipärast valib ta Tartuffe'i...

Hingeõnnistuse teema oli Molière'i jaoks tähtis. Silmakirjalikkus just neis küsimustes on kõige raskem. Paavst Franciscus kirjutab praegu sellest samast, et ei ole vaja kristlasi, kes mängivad, et

lekski. Teistel on millegipärast vaja, et ta oleks keegi, ta tajub oma võimalust ja ta langeb kiusatusse seda ära kasutada. Tartuffe'i on Orgoni majas nii väga vaja, et ta lihtsalt tõmmatakse mängu sisse.

Mis aitaks vältida petiste ohvriks langemist?

See nõuaks pikemat mõtisklust. „Tartuffe'is“ on vaid suur vale, kuigi õige usu moodi. Sest meie elus on vale ja tõde tihti kummalistes põimingutes. Aga siin Molière teeb ridade vahel ka osutusi, mis võiks olla õige ja hea. Ehk oskavad näitlejad, need „ainsad siirad silmakirjatsejad“, kuidagi ka tõelisi väärtusi ilmutada.

Olete Molière'i korduvalt varemgi lavastanud.

Läbi kogu oma teatrielu. Esimene lavastus oli „Don Juan“, 9. lennu diplomitöö „Ugala“ teatris 1980. a, mängisid Ülle Kaljuste, Paul Poom, Ain Lutsepp, Arvo Kukumägi, Madis Kalmet, Guido Kangur jt. „Misantroop“ oli Noorsooteatris aastal 1986, „Kodanlastest aadlimees“ Draamateatris 1990, „Tartuffe“ Humanitaarinstituudis 2000 ja „Misantroop“ Theatrumis 2011.

„Tartuffe'i“ olen kaua mõttes kandnud. Huvitav kogemus oli mul ajal, kui kaalusin Paul Claudeli „Maarja kuulutamise“ lavastamist. Mu head tuttavad krahv de Montesquiou ja tema abikaasa Tatjana de Montesquiou pakusid mulle võimalust Pariisi lähedal Claudeli radade ja materjalidega tutvust teha. Ringsõidul sattusime ühe piisikese linnakese hommikusele jumalateenistusele, ja preester pidas jutluse „Tartuffe'ist“! Seal lähedal Château du Raincy's mängiti „Tartuffe'i“ teist korda, Louis XIV-le pärast Pariisis ära keelamist. Võibolla oli Tatjana preestri-ka oelnud, et kuulamas on keegi, kes on Eestimaal „Tartuffe'i“ lavastanud, aga igatahes põnev kogemus, kuidas asjad lähevad kokku, kui sa midagi olulist mõttes kannad.

Tore, et asjad lähevad kokku ka sedaviisi, et olete jälle Draamateatris lavastamas, nii kaua on teid siia oodatud. Viimati lavastasite Draamateatris Thomas Bernardi „Harjumuse jõu“ 1998. aastal.

Draamateater on mulle kuidagi väga lähedane. Siin olid minu lapsepõlve esimesed suured teatrielamused, ema tõi mind vaatama „Kevadet“ ja „Lumekuningannat“. Enne teatrikooli minekut said ehk valiku tegemisel otsustavaks Panso lavastused „Seitse venda“, „Inimene ja inimene“ jt. Lavakoolis toimus suur osa meie erialatundidest samas saalis, kus ma praegu proove teen. Draamateater on olnud minu elu osa, kuigi samal ajal on olnud väga palju teisi teatreid ja töid. Kõige tähtsam on olnud muidugi Theatrum.

Ja nüüd on Theatrum näitlejate kaudu teiega siin kaasas.

Jah, „Tartuffe'is“ mängivad külalisena Marius Peterson, Liina Olmaru ja Tarmo Song.

Küsis Ene Paaver

Lembit Peterson ja Marius Peterson Tšebhovi „Onu Vanja“ proovis 2012. aasta oktoobris Püha Katariina kirikus. Ülar Mändmetsa foto.

või kellesse, millised on tema tabud, Jumal ja jumalakujutus. Tabud ei kaota kunagi kehtivust, nende rikkumine annab ennast tunda hingevalu ja kannatustena, mis meis tui- kab ja mida püüame leevendada kõikvõimalike asjadega. Novalis on aga öelnud, et „iga valu üle peaksime uhkust tundma, see on meie kõrge seisuse meenutus“. Minul seostub see mõte ka meie transtsendentse väarikusega.

pole vaja lavategelikkust ja kaasajastada. Pigem leida selline universaalne lähene- mine, mis oleks vastu võetav nii Molière'i ajal kui praegu. Muidugi on see uus kunstiline reaalsus, meie kujutluse vili.

Mulle tundub näidendi võtme- tegelasena Orgon, mees, kes on petisele kerge saak. Miks, ta pole ju rumal ega arg?

inimene. Molière'il vaatavad kodanlased aadlikele alt üles ja kui üks aadlikust sõber annab talle kuninga vastased paberid „hoiule“, siis Orgon võtab need vastu. Aga nagu Richelieu ütles, kaastunde üks suletakse selle ees, kes on kuninga vastu... Orgoni piinab konflikt ausa kuningateeni- mise ja aadlikust sõbra vahel ja ta leiab kellegi, keda ta

nad on kristlased. Väga palju on... õieti ma ei saa öelda, et palju, sest ma ei ole mingi kohtumõistja, aga ma tean, kui palju lihtsam on meil teha ausat ja püha nägu, kui tege- likult ausalt pühaduse poole pürgida. Tartuffe ei esinda Kirikut, keegi pole teda volitanud seda tegema. Ta teeb näo, et esindab. Eks tegutse tihti Kiriku või ka riigi nimel

Silmakirjalikkus pole mitte ainult ohtlik ja kuri ja hinge hukutav, vaid naeruväärne.

mese üle, vaid mulle tundub, et ikkagi pahe üle. Kui aga inimene on väga pahe kütkeis, siis võib tal tekkida tunne, et naerdakse tema üle. Aga see ei ole päris nii. Sest inimene on oma pahesse nii väga kiindunud, sellega sedavõrd samas- tunud, et sellest lahti ütlemine võib talle tunduda isegi iden- titeedi kaotusena.

2000. aastal lavastasin „Tar- tuffe'i“ Humanitaarinstituudi üliõpilaste diplomitööna. Ma pole teadlikult tollaste märk- mete juurde pöördunud, vaatan näidendile täiesti uue pilguga. Aga endiselt huvitab mind siin ka siira religioos- suse ja vabavagaduse teema.

Mulle tundub, et on teatavad universaalsed loomused, ka teatav objektiivne sakraal- ne tegelikkus, mille vastu as- tudes hakkame nii või teisiti, varem või hiljem kannatama.

Näiteks võib küsida, kas va- nemate õnnistust laste abi- elule on tähtis. Tundub ehk, et mis tähtsust sel enam. Aga on ikka. Kui noored inimesed vanemate õnnistust ei saa, siis sisemine häiritus võib neid siiski saata terve elu. Nagu ka vanemaid, kes ei ole saa- nud õnnistada oma laste vali- kuid ja teed. Muidugi ei mõtle ma siin suuri ja atraktiivseid žeste, vaid neid, mida soori- tame oma hinges.

„Tartuffe'i“ makett. Kadri Halliku foto.

Põhjus on väga lihtne: tal on Tartuffe'i vaja. Ta teeb Tartuffe'ist endale ebajumala. Tartuffe'id saavad meie elus

hakkab usaldama rohkem kui Jumalat. Orgon on ka uuesti abiellunud, tal on tunduvalt noorem naine, kellel on vaja

isikud, kes võtavad endale selle voli ise. Tartuffe isegi mitte ei kuuluta, et mina olen, vaid teised kuulutavad ta kel-

MICHEL HOUELLEBECQ

“KAART JA TERRITOORIUM”

Lavastaja **Juhan Ulfsak** (Von Krahli Teater), kunstnik **Liisi Eelmaa**, muusikaline kujundaja **Hendrik Kaljupärv**, fotokunstnik **Paul Kuimet**, videokunstnik **Emer Värk** (Von Krahli Teater), kostüümikunstnik **Jaanus Vahtra**, dramaturg **Eero Epner** (Teater NO99). Tõlkinud **Indrek Koff**. Esietendus 29. novembril 2015 suures saalis.

Osades: **Hendrik Toompere jr**, **Lembit Ulfsak**, **Pääru Oja**, **Jaan Rekkor**, **Ülle Kaljuste**, **Piret Krumm**, **Indrek Sammul**, **Elina Netšajeva** (küllalisena).

KAS MEIL ON VEEL LOOTUST?

Kui otsida sellele küsimusele vastust Michel Houellebecq'i loomingust, siis esmapilgul oleks vastus üpris lihtne: muidugi mitte. Ei ole ja ei saagi olla, sest inimene ja lootus on kirjaniku hinnangul kokkusobimatud mõisted. Pisut põhjalikumalt edasi uurides võib avastada, et vähemalt mõnes teoses on Houellebecq siiski üsna optimistlik, ehkki omal äraspidisel moel. Näiteks „Elementaarosakesed“, autori seni ehk kõige tuntum romaan, mis on kirjutatud kui nostalgiline järelehüüe kadunud inimsoole, esitab maailma arengu optimistliku programmi, millest inimene — kui oma seksuaalsuse ahelasse köidetud, vägivallelale kalduv ning igavesse õnnetusse mõistetud liik — küll paratamatult väljapoole jääb, kuid mis mõjub sellele

Michel Houellebecq oma romaani „Allaandmine“ esitlusel Kölnis 19. jaanuaril 2015. David Marée foto. Vida Press OÜ

vaatamata (või just seetõttu) kummatigi lootustandvalt. Ülima pessimismi ja selle taha peidetud lootusekübemete vahelises pinges särisebki kogu Houellebecq'i looming.

Miks aga on Houellebecqist saanud meie aja loetumaid ja hinnatuid kirjanikke mitte ainult Prantsusmaal vaid kogu Läänemaailmas ja ehk kaugemalgi?

Houellebecq kirjutab hästi. Vaatamata sellele, et kriitika on teda esimesest romaanist peale nahutanud halva stiili või koguni stiili puudumise eest (mida see üldse tähendama peaks?), on Houellebecq'i kirjutamisviis isikupärane, ettearvatu, ja kui lugeja on valmis klassikalistest belletristika kaanonitest lahti laskma, siis ka

äärmiselt nauditav. Houellebecq suudab ühes lauses kasutada korraga kõrgstiili, kantseliiti, rõvedusi, entsüük-

Ülima pessimismi ja selle taha peidetud lootusekübemete vahelises pinges särisebki kogu Houellebecq'i looming.

lopeedilist kuivust ja kaunikelalist poeetikat. Sellest kõigest kokku moodustubki tema stiil, mis võib meeldida või mitte, kuid mille olemasolu küsimärgi alla seada enam kuidagi ei saa.

Houellebecq loob mõjuvaid karaktereid. Tema tegelased on usutavad ning ta kirjeldab neid julma täpsusega, nõrkusi ja puudusi varjamata, kuid samas siiski empaatilisel. Nagu väljamõeldud tegelaste või olemasolevate kuid raamatust fiktsiooniks muudetud isikute puhul (telestaarid, ühiskonna- ja kultuuritegelased, poliitikud jne), nii käib ta halastamata ümber ka isendaga: romaani „Kaart ja territoorium“ tegelane kirjanik Michel Houellebecq mõjub realistlikult ja on esitatud ilustamata kujul, julmast ja traagilisest lõpust rääkimata.

Houellebecq ärgitab endast rääkima. Skandaalid on tema leib. Vähe on kirjanikke, kes on osanud meediasinat enda tuntuks teha nii hästi ära kasutada kui tema. Kord

ajakirjandust vältides, kord meediat enda isikuga küllastumiseni täites on Houellebecq alati osanud oma raamatud rambivalgusse tõsta. Osava manipulatsiooni kõrval on aidanud tuntuks koguda ka poliitiliselt ebakorrektsed seisukohad: islami halvustamine, naistepõlgus jpm.

Houellebecq on ettearvatu. Ilmselt ei põhine Houellebecq'i populaarsus mitte arvukatel erootilistel stseenidel, mida tema raamatutest samuti leida võib, vaid sellel, kuidas ja kui terava pilguga ta oskab vaadata meie ühiskonnale. Just selles plaanis, igasuguseid piiranguid eirava ühiskondliku mõtlejana, mõjub kirjanik värskest ja ettearvamatult. Just sellepärast on Houellebecqist saanud midagi guru-laadset — iga tema uut raamatut ootavad kannatamatult sajad tuhanded sõnumit janunevad lugejad. Kas tegemist on rõõmusõnumi või hävingu ettekuulutusega, see on juba tõlgendamise küsimus.

Indrek Koff
„Kaardi ja territooriumi“ tõlkija

VASTAB “KAARDI JA TERRITOORIUMI” LAVASTAJA JUHAN ULFSAK

MIDAGI VÄGA TÄHTSAT MINU ELU KOHTA

Sind ei huvita antud lavastuse juures mitte ainult romaan „Kaart ja territoorium“, vaid laiemalt terve Michel Houellebecq'i looming ning maailma tõlgendamise viis. Kas sa mäletad oma esimest kogemust Houellebecq'i tekstidega? Milal ja kuidas ja mis juhtus ja mis sai pärast?

Minu esimene Houellebecq oli „Elementaarosakesed“ ja see oli suurel määral öeldes tekst, mis tõi mind tagasi ilukirjanduse juurde. (Paraku piirdus see esialgu küll sama autori

teostega.) Kogemus oli sama, mida ma kunagi Camus'd, Dostojevskit või Salingeri lugedes tundsin: kellelgi õnnestub mulle öelda midagi väga tähtsat minu elu kohta.

Houellebecq'i kirjandus ei käsitle inimest lahus tema sotsiaalsetest olekutest ning kaasaja fenomenidest. Reeglina on tema teoste peategelasteks Lääne-Euroopa kodanlus, kõrvalosades astuvad üles televisioon, kaasaegne kunst, supermar-

ketid, tuntud kaubamärgid, seksuaalsus, joogalaagrid ja muu säärane. Kuidas sobituvad Houellebecq'i väited Eesti

Minu esimene Houellebecq oli „Elementaarosakesed“ ja see oli suurel määral öeldes tekst, mis tõi mind tagasi ilukirjanduse juurde.

konteksti, kus kodanlus on alles tekkimas ning ka kodanlik maailmapilt ei ole läbi tegemas „muutuseid“, vaid alles ehitub?

Põhimõtteliselt räägib Houellebecq läbi kõigi oma teoste samadest asjadest, erinevad vaid rõhuasetused. Kokku

võib selle vast võtta väitega „Moodne elu on pask“. Moodsa elu eest aga pole meil kellelgi pääsu, meeldivad siis meile aiapäkapikud ja Kanal 2 või Apple Watch Telliskivi

keskus. Houellebecq ei ole ühiskonnakriitiline, ta on inimesekriitiline.

Tänases kontekstis tundub mulle, et Eestlastele peaksid olema igati südamelähedased Houellebecq'i kangelased, kes tunnevad ülejäänud maailma vastu vaid nõrka solidaarsust ja nõuavad maailmalt õigust naudingutele, mille nad koos indiviidi vabaduste ja liberaalse turumajandusega kätte on võidelnud. Niikauaks kui seda maailma veel on.

Ettepaneku lavastada just Eesti Draamateatris tegid sa ise. See on veidi üllatav, kuna sinu senine näitleja- ja lavastajateer on kulgenud pigem eksperimentaalses teatris. Miks soovid selles majas töötada?

No lavastamine Draamateatri suurel lavale on nüüd küll üks eksperimentaalne tegu. Minu jaoks on soov seda materjali just siin teha seotud „Kaardi ja territooriumi“ teemaga: nostalgilise postmodernismi-eelse tööstusliku ajastu ja kaduvate ametite järgi. Siin on inimesi, kes oskavad teha papist päikest! Ma tunnen siin mingit nostalgiat kadunud aegade järele ja usun, et Draamateatri suur lava reageerib autentsuse otsingutele huvitavamalt, ta ei ole nii rikitud, nii teadlik oma simulakrumist. Ja loomulikult fantastilised näitlejad.

Lavastades meeldib sulle töötada algusest peale nii, et kogu loominguline nüütlenda tiim – helikujundaja, valguskunstnik, kostüümikunstnik jne – on algusest peale protsessi kaasatud ning keegi ei tee sulle allhanget, vaid on la-

Juhan Ulfsak „Kaardi ja territooriumi“ proovis. Kadri Halliku fotod.

vastusprotsessi osaline. Miks see on sinu jaoks oluline? Kas ainult parema tulemuse nimel?

Kõik on tänapäeval niguini üha üksikumad ja elud üha ühetaolisemad.

Tore on koos teiste inimestega, vahest isegi natuke naljakalt tõsimeelselt koos mingit maailma luua. Kõlab hirmus banaalselt, aga mulle tundub, et see on see, mille pärast paljud seda tööd ikka veel teevadki.

Milline Houellebecq'i väide on sind pannud pikalt järele mõtlema ja lõpuks nõustuma?

Koer on armastuse masin.

Küsis Eero Epner

LAURI SIPARI, LIISA URPELAINEN

“JULIA JA ROMEO”

Rühmatöö, kunstnik Inga Vares.
Tõlkinud Maimu Berg.
Esietendus 18. oktoobril 2015 Maalisaaalis.

Osades: Kersti Kreismann ja Martin Veinmann.

EI OLE KUULDUD LUGU KURVEMAT
(VÕI ÕNNELIKUMAT?),
KUI LUGU ROMEOST JA JULIAST!

WILLIAM SHAKESPEARE “ROMEO JA JULIA”

Shakespeare'i tragöödias peavad teismelised armunud põgenema, kuid see plaan lõpeb sünges hauakambris surmaga, sest vaid nii saab võrsuda legend kõrvõimsast armastusest. Kuid kuidas oleks see maailmakirjanduse kuulsamaid armastuslugusid lõppenud siis, kui noorte põgenemispilaan oleks õnnestunud? Soome autorid pakuvad meile ühe võimaliku visiooni, mis oleks pääsemisele järgnenud. Mis oleks sellest loost saanud siis, kui tollest päevast oleks möödunud aastakümneid? Ja kui Romeo Montecchi ja Julia Capuletti oleksid juhuse tahtel taas kohtunud ning siis kumbki oma vaatenurgast olnule tagasi vaadanud? Miks läks kõik nii, nagu läks? Ja tõesti, kas on lugu kurvemat, kui kõrvõimsa armastuse lahtumine...

Kersti Kreismanni ja Martin Veinmanni loomeloos on palju ilusaid lavapartnerlusi. Lavakooli kursusekaaslastest näitlejad on oma rohkem kui 40-aastases Eesti Draamateatri töös koos mänginud paljusid erinevaid paarisuhteid. Pildil on Brian Frieli „Järelmäng“, mis valmis samuti näitlejate rühmatööna ja mida mängiti Maalisaaalis (esietendus 2006). Sonja Serebrjakova – Kersti Kreismann, Andrei Prozorov – Martin Veinmann. Teet Malsroosi foto.

Julia Romeost.

Kersti Kreismann: Ega ma ta peale eriti mõtelda ei tahagi, on ta ju mu elust ammu kadunud. Muidugi, päris maha kriipsutada teda siiski ei saa, juba meie ühise nooruse pärast. Kes teab, kuidas mu elu oleks kulgenud, kui ma poleks kunagi ammu teda pimesi usaldanud. Ma tegin oma valiku ja panin kõik ühele kaardile... Tegelikult olen Romeo aastaid lausa vihanud. Aga siis hakkasin mõtlema, et sel pole mõtet, mul on tähtsamatki, mille peale oma energiat kulutada. Minu lapsed, minu töö. Igatahes on ta mulle palju haiget teinud, mu usaldust ja ustavust kurjasti kasutanud. Olen kunagi teda tra kriisides aidanud, talle tuge ja kodu pakkunud. Tänamatu! Igatahes läksin mina oma eluga edasi, on olnud mulgi häid päevi... Romeo pärast lõpetasin kunagi nooruses suhtlemise oma suguvõsaga, jäin ilma oma varandusest – sain asemele vanemate viha. Aga ta on siiski minu laste isa. Ma ei soovi talle halba saatust.

Romeo Juliast.

Martin Veinmann: Vahel mõtlen küll, et oleks parem olnud, kui... ma oleks kuulnud isa sõna, kõigi normaalsete inimeste sõna, kui ma ei oleks loobunud sellest, mis mulle oli määratud, koos Rosalinaga. Ega ma aru ei saanud kus ja mis viltu hakkas minema, millal see hullustus – mida me siis armumiseks nimetasime – mööda läks. Vahel mõtlen ma, et oleks ehk olnud parem, kui oleks läinud nii, nagu plaanisime. Aga ei, me olime arad ja tahtsime ikka venitada seda õnnetunnet aastakümnete pikkuseks. Me ei saanud hakkama. Kas ma oleks sellise vinguja, viriseja, nõudja ja käsutaja poole vaadanudki! Rahulolematuse kõigea! Pluss arusaamine: kui mees on abielus, siis ei ole ta mitte ainult ketis, vaid on ka pime ja immuunne teiste naiste suhtes. Kas ma vahetasin hetkepikkuse „igavese õnnetunde“ selle vastu, et lõputult ja piinavalt lahustuda normaalsete inimeste sekka. Ma ei tea, mida ma tema vastu tunnen, kui ma teda kunagi tänaval kohtan. Kas viha, valu, ükskõiksust, või hakkab kõik otsast peale? Ma isegi ei tea, kas ma seda teada tahaks ja julgeks.

UKU UUSBERG

“VALGUSTAJA”

Lavastaja Uku Uusberg.
Esietendus väikses saalis 12. detsembril 2015

Osades: Ivo Uukkivi, Markus Luik, Robert Annus, Kristo Viiding, Uku Uusberg, Harriet Toompere, Raimo Pass, Tõnu Oja, Guido Kangur.

Küsimustele vastab
Uku Uusberg:

Su viimane lavastus Draamateatris oli Andrus Kivirähki „Kevadine Luts“ (2012). Sellest on mõnda aega möödas. Millistest veendumustest oled pidanud vahepeal lahti laskma ja millised on tugevnenud?

Teatriteos veendumused teivad ja kaovad, üdi kasvab. Kasvamine ei peaks selles erialas otseselt kunagi lõppema. Ma võtsin ligi kolmeaastase pausi lavastamises ja mõtlesin. Tuli isu. Näha aastaaegu ja oma Elu. Töötasin näitlejana ja mõtlesin. Sõitsin rattaga ja mõtlesin. Viimasel aastal olen igapäevaselt pudru ääres kohtunud ka härra Hubertiga ja mõelnud. Ja palju, väga palju on olnud põhjalikke vestlusi inimestega. Inimeselt inimesele edasiantav on ikka meeleto põhjalik värk. Eriti, kui on aus. Ma olen tänaseni veendunud, et aususe avangardseks olemine, elu elamises, see on üks väga kurb absurd, mis lämmatab ilu. Ausus on konstruktiivseim vahend, et teineteiseni jõuda ja kollektiivses aegruumis õnnelik olla. Aususes peaks olema vastastikune mänguline avatus veendumusteks ja nende muutumiseks ja erinevaks jäämises. Muidu olekski ebaaus. Sest väga aus on see, et mitte keegi tegelikult ei tea. Nii mõnesidki asju. Paradoks sealjuures muidugi meie erialas on, et roll, lavastus ja teatrikunst üldse on teise plaani kunst. Ausus võib olla tegelaste vahel. Vahel. Aga tervikõnuni ausus ei saa esineda sõnana laval. Vaid õhuna. Nii on ka minu suh-

tumine sõnasse olnud. Psühholoogilise sümfoonia pill. Ja rääkiv inimene laval on mulle väga visuaalne teater. Inimene keset pingutust. Lavastajana on mul kindlasti veendumusi, mis on üha kinnistunud ja ka neid, mis üha muutunud. Aga lavastaja peamine kaaslane loomingus on näitleja. Ja kui meie vahel on uus materjal või mõte, siis see on alati selline uus ilus veendumuste Null, kust hakkame suhtlema ja tõesti koos minema. Teater on igal juhul endiselt väga huvitav nähtus. Selles olen veendunud. Eriti hullul ajal.

Intervjuu tegemise ajal olid parasjagu keset intensiivseid „Ürituse“ proove Vanemuises (sealse uue autorilavastuse esietendus oli 28. septembril). Kuidas on „Valgustaja“ ja „Üritus“ omavahel seotud?

Need lavastused on seotud tõepoolest. Mõlemad lood leiavad aset inimeste vahel keset teatrit. Mõlema loo algimpulss on juba paar aastat tagasi tekkinud idee, mis segunes asjaoluga, et peategelasi kehastavatel näitlejatel on päris-elus (kui ka lavaelus) juubelid. Mõlemas loos on ühisosana ka üks sama katalüsaator-kõrvaltegelane. Olen veendunud, et see „teater teatris“ on vaid vahend, mis oli etteantusena seekord tark tegemisele võtta. Teatritegu ja selle saladused (absoluutselt olemas), sellised sügavaimad, need pole kummaski loos alasti avada võetud, see on eetika. Ent allhoovusena on nad seal küll, nagu igas teatrilavastuses. Ja lõpetuseks sellele küsimusele olgu lisatud, et mõlemad lavastused uurivad üks üht ja teine teist suurt inimese ek-

Uku Uusberg voorimehena oma lavastuses „Kevadine Luts“. Teet Malsroosi foto.

sistentsiaalfilosooflist vaala, mis mu meelest meil siin Elu elades on. Kolmas vaal on ka.

tegelased. Ning need teemad, millel peatutakse, seal võtan ma vastutuse, et see on hea,

Loodan jõuda vaataja jaoks piisavalt põnevate pööretega looni, kus ajavad vaatajale olulist asja helendava psühholoogiaga tegelased.

Ja kolmas lavastus tuleb ükskord ka.

Publikuleht ilmub vahetult enne „Valgustaja“ täiemahuliste proovide algust. Kuidas valmistatud proovideks? Mis saab seekord olema teisiti? Kuidas Sa näitlejad „Valgustajasse“ sisse juhatad?

Näitlejad on „Valgustajasse“ juba õrnalt sisse juhutatud ja osad neist on juba koduse ülesandega hakkama saanud. Kohtusime kevadel kaks korda. Proovides lähtun oma lavastaja veendumustest ja sama palju oma viimase aja kogemustest näitlejana. Aga nagu öeldud, uueks kohtumispäigaks meie vahel on näitemäng „Valgustaja“. Kõik on teisiti. Igas teatritöös. Sest mõterjal (!) on uus. Loodan jõuda vaataja jaoks piisavalt põnevate pööretega looni, kus ajavad vaatajale olulist asja helendava psühholoogiaga

et neil teemadel üheks õhtuks aeg peatada ja tihendatult sisustada.

Draamateatris on hetkel kolm koosseisulist lavastajat – lisaks Sinule Hendrik Toompere ja Priit Pedajas. Kas mõtled juba ka „Valgustajast“ edasi, järgmiste lavastuste peale Draamateatris?

Praegu enam ei mõtle, sest praegu teen juba Tartus tööd „Üritusega“. Ma paralleelselt mitut asja lavastajana ei oska kavatseda, olulisuse kraad lahjeneb. Aga ei tohi lasta. See on meie elukutses helistik. Selle kolme aasta „vaatluspraktika“ jooksul mõtlesin mitmete lavastusmõtete peale – muusikalavastus, klassika, komöödia, sõnadeta teater, luulelavastus, kirjanduskool – kõik tuleb, ja isegi nii, et ühel päeval ongi esietendus.

Küsis Kairi Kruus

TRUPP

NÄITETRUPPI TULIJAD-MINEJAD

Kui möödunud kevad viis Draamateatri trupist Ain Lutsepa riigikokku, Ingomar Vihmari Endla peanäitejuhiks ning Mari-Liis Lille ja Maria Avdjushko vabakutselisteks, siis sügis tõi Draamateatrisse koosseisulisteks näitlejateks Inga Saluranna ning Aleksander Eelmaa.

Inga Salurand lõpetas lavakunstikooli 22. lennu ning töötas seejärel 2006–2014 teatris NO99. Esimese rolli Draamateatris tegi ta aga juba tänavu kevadel Teet Kase lavastuses „Sylvia“, kus mängib nimiosalist. Praegu töötab Inga proovisaalis koos „Põhiküsimuse“ trupiga.

Aleksander Eelmaa on õigupoolest tagasitulija, sest aastatel 1990–2006 oli ta Draamateatri näitleja ning nüüd naaseb meie lavadele Linnateatrist. Eelmist ja praegust Draamateatri aega jäi ühendama roll legendaarses „Eesti matuses“. Viimasel aastatel on ta külalisena

meil lavastanud Tõnu Õnepalu auhinnatud „Vennase“ ning väikesest saalist suurde kolinud komöödia, Carin Mannheimeri „Viimasel minutil“. Esimese tööna taas Eesti Draamateatri trupi koosseisus ootab Sassi ees roll Lembit Petersoni lavastatud „Tartuffe'is“.

Sylvia – Inga Salurand. „Sylvia“ (2015). Mats Õuna foto.

Sass – Aleksander Eelmaa. „Eesti matus“ (2002). Teet Malsroosi foto.

JORDI GALCERAN

“PANGALAEN”

Lavastaja **Hendrik Toompere**, kunstnik **Riina Degtjarenko**. Katalaani keelest tõlkinud **Margus Alver**. Esietendus väikses saalis 17. jaanuaril 2016.

Osades: **Hendrik Toompere**, **Priit Võigemast** (külalisena).

ÄHVARDUS LAENUTAGATISEKS

JUHATAJA: Kuulge... Kahjuks asjad nii ei käi. Krediitkomitees vaadatakse iga laenutaotlus luubiga üle, ja midagi pole parata, aga teie ei täida minimaalseidki tagatisnõudeid. Te võite mõnes teises pangas õnne proovida, aga ausalt öelda ma kardan, et ilma tagatisvarata ja ilma maksujõuliste käendajateta on teil laenu saada väga raske.

ANTONI: Raske, kuid mitte võimatu.

Selle dialoogiga on vigurid malle lauale seatud, avang tehtud ja läheb lahti manipuleerimise meistrikursus. Tegelas on vaid kaks, pangast 3000-eurost laenu küsima tulnud mees ja pangakontori juhataja. Mängu ilu ja põnevus sünnib aga sellest, kuidas hakkab muutuma väljapressija ja järeleandja, olukorra peremehe ja tupikus olia positsioon.

Eesti Draamateatris on juba lavastatud kolm Jordi Galcerani näidendit: „Grönholmi meed“ (esietendus 2008. aastal ja on praeguseni mängukavas ja mängitud üle 100 etendusel), „Cancún“ (2011) ja „Leke“ (2013, samuti praegu mängukavas). Selle eripärase katalaani näitekirjaniku „maaletoojaks“ võib

kindlasti pidada tõlkija Margus Alverit, kes Brüsselis eurotõlgina töötades on samal ajal juba rohkem kui kümmekond aastat väga oluliselt rikastanud eesti teatripilti oma näidendi-tõlgetega ja eriti just omapoolsete pakkumistega. Euroopas ja mujalgi teatrit vaadates (ja ise poolprofessionaalses trupis näitlejana mängides), rahvusvahelises pressis teatriuudiseid jälgides on ta leidnud ja Eesti teatritele soovitanud huvitavaid autoreid. Ta on tõlkinud näidendeid prantsuse, poola, hispaania, katalaani, heebrea, tšehhi keelest, tema tõlked on varustatud põhjalike kommentaaridega. Kõrget tõlkekultuuri ja panust eesti teatrisse märgib Aleksander Kurtna tõlkijaaahind (2009).

Hendrik Toompere „Võlanõudjate“ proovis (2011). Teet Malsroosi foto.

Galcerani näidendeid tõlkides on Margus Alver alati suhelnud autori endaga ning ilmestati hea kootöö märgina saatis Galceran eesti tõlkijale siis ka oma uusima teksti. „Pangalaenu“ esmalavastus oli 13. septembril 2013 Barcelonas Teatre La Villarroel. Kiire vahendus eesti keelde – ja näidend jõudiski tänavu kevadel Hendrik Toompere kätte, kes on kõigi Galcerani seniste lavastuste autor Eestis. Katalaani kirjanikule omased uskumatud absurdsed pöörded, ironia, leidlikkus ja tempo on omased ka lavastaja Toompere

loomingule, nii et neljandatki korda võttis ta sama autori loo lavastada.

Gerda Kordemets kirjutas „Cancúni“ arvustuses, et see „on kirjutatud hästi tempereeritud kvartetina, neljale võrdsele väga võimekale näitlejale. See on paras pähele pureda neile, kes naudivad mängu ilu, peeni nüansse ja emotsionaalseid purskeid, aga ka kavalust ja saladust“ („Naljad ja hirmud neljale“. Sirp, 25.11.2011). Needsamad ülesanded on ka „Pangalaenu“ väikse trupi ees: keerulist

manipulatsioonidueli peab koos Hendrik Toomperega laval Priit Võigemast, kellega möödunud hooajal oli lavastajal hea koostöö Tallinna Linnateatris, Gogoli „Surnud hingedes“.

Galceran on öelnud, et talle on alati meeldinud lood kelmidest ja et peaaegu kõigis tema näidendites on tegu petturitega. Küsimusele, kas ta on ise kunagi olnud manipuleerija või manipuleeritav, vastas ta: „Minu elul pole minu näidenditega midagi pistmist. Aga kõik me oleme manipuleeritava rollis. Piirdun sellise vastusega, et ma olen abielus“ (intervjuu „Lekke“ kavalehel).

„Pangalaenu“ taustaks on nii maailma suur panganduskriis kui ka inimeste uskumatu valmidus pea ees laenuvõlgadesse söösta. „Sellise äärmuseni on mind viinud majanduskonjunktuur. Neoliberaalne süsteem sunnib meid tegema asju, mida me majanduslikult tasakaalustatumas ühiskonnas mitte kunagi ei teeks,“ arvab näidendis laenuküsija.

Küsida võiks sedagi, milline on see sotsiaalne ja psühholoogiline mehhanism, mis kehtab meid varjalt võlgu võtma, võlgu olema. Tarbimisühiskonnas on oma staatuse kinnitamiseks vaja üha enam kulutusi teha, samas üha keerulisem piisavalt teenida. Lääbipõlemise piirini pingutadeski võib minna nii, et seisad ikka paigal või jääd üha kaugemale oma soovitud tarbimistase-

mest, oma (kujuteldavate?) vajaduste rahuldamisest. Mis teha? Pangalaenu võtta? Aga seda ei anta, sest tagatiseks pole sul muud kui... ausõna. Pettumus, enesesüüdistus, siis viha ja lõpuks meeleheide. Ja meeleheitlikud sammud.

„Pangalaenu“ kontoris lähevad käiku jõuvõtted, kuid mõistagi mitte rusikad – ei, kõik jääb lauataaguse vestluse vormi. Kuid ometi saatused pöörduvad! Manipuleerija parim abimees on teadagi teise inimese hirm. Hirm on ju super maalikunstnik: vajalike sõnadega teda toites manab hirm inimesele silme ette kõikvõimalikud ja -võimatud kohutavad pildid ja aitab neid kujutlusi ka tõe pähe võtta. Tuleb tuttav ette ka eesti viimase aja avalikest debattidest?

„Lekke“ esietenduse puhul küsisime Jordi Galceranilt, kui palju ta kirjutades publiku peale mõtleb – on ju eri maade vaatajad eri ootustega ning ühe ja sama etenduse publikuski on kindlasti naljast ja rahast erinevaid arusaamu. Too 51-aastane, praegu üks enim mängitud ja tõlgitud, viljakas ja populaarne katalaani autor arvas nõnda: „Mina kirjutan seda, mis mulle meeldib, ja kuna ma olen täiesti tavaline inimene, siis on loogiline, et see, mis meeldib mulle, meeldib ka paljudele teistele.“

Ene Paaver

TEATRI LUGU

“KUI SUL VALUTAB MÕNIKORD SÜDA. DRAAMAKELDRI LOOD”

Merle Karusoo lavastus „Laul, mis jääb“ elustas Eesti Draamateatri riiehoius ühe ammuse pildi – kitsavõitu poodiumile astuvad muusikud ja esitavad Raimond Valgre laule ning 1930. aastate populaarset muusikat tollaste restoraniorkestrite repertuaarist. Teatri garderoob ei olnud kohana juhuslik või lihtsalt pragmaatiline valik, vaid lähtub ajaloolisest tõsi-asjast – just siinsamas keldri-korruusel asus sõdadevahelisel ajal Draamakeldri restoran (ehk Teatrikelder).

1939. aasta sügisel ja talvel mängis siin muusikat ka Raimond Valgre kvartett (viulidaja Riho Järvi, akordionist Uno Värk, trummar Georg Metssalu, Valgre ise mängis klaverit). Alice Feillet’ ingliskeelsetele sõnadele loodud „Muinaslugu muusikas“, mis valmis 1939. aasta suvel, jõudis esmakordselt publikuni just Draamakeldris. Siin veetis aega kunsti- ja teatrirahvas.

Voldemar Panso „Päevaramatuski“ on sissekandeid lõbusatest õhtutest „all“.

Nüüd on Draamateatri muusikaala juhataja Malle Maltise eestvõttel plaadile saanud valik laule Raimond Valgre loominguist ja tema ajast, millest suur osa kõlas ka suurlavastuse „Laul, mis jääb“ etenduste ajal laval ja teatri keldris. Laule esitavad Draamakeldri kvintett, Märt Avandi, Mait Malmsten, Tiit Sukk, Piret Krumm, Ülle Kaljuste, Robert Annus ja Raimo Pass.

Plaat on saadaval ka teatri kassas.

KOOL

NOORELE PUBLIKULE JA ÕPETAJATELE

TÖÖTOAD

Õpilastega Draamateatri külastust planeerides tasub ühendust võtta kirjandustoaga, et võimalusel ühendada etenduse vaatamine töötoaga. Töötoa võib liita vabalt valitud lavastusele. Viime läbi nii etenduse-eelseid töötube kui külastatud etenduse arutelusid. Etenduse-eelseid töötöid on mõeldud sisseelamiseks lavastuse teemadesse ning õhustikku – tutvustame lavastuse tausta ja sünnilugu ning juhime tähelepanu detailidele, millele võiks etendust vaadates tähelepanu pöörata.

Töötuba. Kadri Halliku foto.

Külastatud etenduse arutelu sobib hästi mõnele etendusejärgsele päevale. See on hea võimalus ühiselt uurida etenduse erinevaid külgi, õppida väljendama oma seisukohta ning analüüsida erinevaid tõlgenduvõimalusi. Töötoa täpsem ülesehitus sõltub vaadeldavast lavastusest ning õpilaste ajalistest võimalustest. Täpsemat infot saab ühendust võttes kirjandustoa toimetajaga aadressil kairi.kruus@draamateater.ee.

LAVASTUSTE VIHIKUD

Teatri kodulehelt leiab lisamaterjale, mida saab kasutada tugimaterjalina etenduse analüüsimisel koolis või kodus. Vihikutest leiab lugemist lavastuse tagamaade ja teemade kohta, kokkuvõtte ja tegelaste lühitutvustused ning

aruteluküsimused. Kuigi need on loodud just koolinoori silmas pidades, leiavad siit väärt lisamaterjali ka teised huvilised. Vihikuid saab sirvida kodulehel või printimiseks alla laadida. Hetkel on kättesaadav lavastuse „Orvud“ vihik, sügisel lisanduvad uute lavastuste „Kaart ja territoorium“ ning „Põhiküsimus“ materjalid.

ARVUSTUSTE VÕISTLUS

Draamateatri traditsioonilisele arvustuste võistlusele ootame kooliõpilaste kirjutisi vabalt valitud lavastustest meie repertuaaris. Keskenduda võib ühele lavastusele, kuid oodatud on ka teised lähenemised – ühe lavastaja mitme lavastuse võrdlus, ühe näitleja erinevate rollide analüüs, erinevate lavastuste ühise teema üle arutlemine jne.

Arvustusi ootame eelkõige gümnaasiumi õpilastelt. Teatri trupi liikmetest ja kirjandustoa töötajatest koosnev žürii hindab lavastuse eri aspektide märkamist ja analüüsioskust ja isikupärast ning loomingulist lähenemist. Arvustusi võib saata jooksvalt hooaja jooksul aadressile kairi.kruus@draamateater.ee (lisada nimi, vanus, kool ja klass). Võistluse tähtaeg on teatripäev 27. märtsil 2016.

Kairi Kruus

„Vennase“ lavastaja Aleksander Eelmaa annab üle auhinna Kerli Ilvesele parima „Vennase“ arvustuse eest. Kadri Halliku foto.

TEEKOND BALTIKUMI AJALOOLISTESSE TEATRIMAJADESSE

Iga vana teatrimaja on palju enam kui teater. Ta jutustab alati ka kultuuri, rahvuse, riigi, linna lugu, suurkujude ja vaatajate, selle paiga tavade ja suhtlemise lugu. Ja mis tähtsamgi: neis teatrites luuakse vanade ja uute lugude põiminguist meie praegust ja jätkuvat kultuurilist identiteeti. Euroopas on sõdadest hoolimata säilinud palju imelisi vanu teatrimaju, mida üha enam ka väärtustada osatakse. Ajalooliste teatrihoonete assotsiatsioon Perspective algatas selle ainulaadse pärandi paremaks tutvustamiseks rahvusvahelise koostöövormi: ajalooliste teatrimajade teekonnad. Selliseid teekondi on kümme: *Nordic Route* (Taani, Norra ja Rootsi), *German Route* (Saksamaa), *Emperor Route* (Austria ja Tšehhi Vabariik), *Italian Route* (Itaalia), *Channel Route* (Belgia, Madalmaad ning Suurbritannia), *Adriatic Route* (Sloveenia, Horvaatia, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro, Austria).

Kevadel avati uus ajalooliste teatrimajade marsruut *Baltic Route*. Eestist kuuluvad sinna Eesti Draamateater (hoone valmimisaasta 1910) ja Vanemuise väike maja (1918) kui peaaegu autentsena säilinud sajandivanused teatrihooned.

Ajalugu on läinud nii, et Eesti Draamateater on Eestis vanim säilinud teatrihoone. Varasemad, uhke valge Vanemuine Tartus (1906) ja Endla Pärnus (1911) hävisid II maailmasõjas, ning seltsimajad, kus küll palju teatrit tehtud, pole päriselt teatriks ehitatud ning on samuti hävinud või oluliselt ümber ehitatud. Meie hea naaber, eesti kultuuriloos väärikas Estonia valmis 1913. aastal ning õnneks taastati pärast sõjapurustusi, kuid ehitati selle käigus ka kohati natuke ümber.

Balti teekonna põhjatipust startiva rändaja esimene peatuspaik oleks Eesti Draamateater ning järgmine Vanemuise väike maja. Lätis viib tee Läti Rahvusooperisse (1856) ja Läti Rahvusteatri (1897), Leedus Vilniuse Vene Draamateatri (1913). Poolas jäävad teele Varssavi Arnold Szyfmani Polski Teater (1913) ja Kuninglik teater vanas suveresidentsis (1788), Lossimuseumi teater Lancutis (1792), Julius

Peeter Lauritsa foto

Slowacki Teater Krakovis (1893), Adam Mickiewiczi teater Cieszynis (1910). Kõiki teatrimaju saab külastada, kui aeg eelnevalt kokku leppida. Balti teekonna koordinaator on Zbigniew Raszewski Teat-

riinstituut Varssavis. Kiire pilgu kogu kaunile teekonnale saate heita you-tube'is, otsides märksõna *Balticroute trailer. The European Route of Historic Theatres*.

Teiste teekondade ja Euroopa vanade teatrihoonete kohta leiab linke Eesti Draamateatri kodulehelt.

Ene Paaver

JUUBELID

Ivo Uukkivi 50 – 11. OKTOOBER

Tutvustime Ivoga väga ammu. Ei mäletagi kus, aga ilmselt pungiringkondades, kus teda tunti ja tuntakse Munga nime all. Munk oli kõva tegija, bändimees legendaarsest Veliki Lukist. See, kuidas aga Ivost näitleja sai, on täitsa omaette lugu.

nimepidi ühtegi eesti näitlejat, aga sisse ta sai, sest Komissarovile punkarid väga meeldisid, ja ju tal oli annet ka. Igatahes on Ivo sellest ajast seda teatriteed käinud ja minu meelest väga hästi. Lisaks teab ta nüüd üsna mitut eesti näitlejat.

Ivo Uukkivi. Teet Malsroosi foto.

Mina õppisin lavaka teisel kursusel ja olin üsna tähtis nagu algajad ikka. Parajasti valiti uusi tudengeid Kalju Komissarovi kursusele ja muuhulgas tuli täita fotoga perfokaardid. Seisime siis punkar Sursuga Moskva kohviku ees ja vaatasime, mida oli vaja kaardile kirjutada. Saabus Munk ja küsis: „Mis teeme?“. Ta teenis vene sõjaväes kuskil Tallinna lähedal ja oli parasjagu hüppes, vorm aga ikka seljas. Ivo vorm oli omaette kunstiteos. Need, kes teavad, mis tähendas vene sõjaväes demblik ehk isakeseks olemine, saavad ilmselt aru. Igatahes olid Ivol kõik dembli lisad – kõrge kontsaga saapad, traat, mis oli õmmeldud lampassina pükstele ja hästi kuklas müts.

Ivo vahtis seda perfokat ja otustas, et astub ka lavakasse. Hiljem nägin teda sisseastumiskatsetel. Ta ei teadnud tol ajal

Oleme Ivoga üsna palju koos laval olnud ja minu meelest läheb ta iga aastaga aina paremaks. Filmis on ta ka hea, aga nagu ma Ivo ka öelnud olen, siis on tal kogu aeg selline pilk nagu oleks juua täis, kuigi ta on juba aastaid täiskarsklane. Igatahes teeb see teda huvitavaks.

Kui ma Ivo peale mõtlen, siis kõlab mu kõrvus „liii-vo“. Just niimoodi kutsus teda Mati Unt. Arvan, et Ivo sobivad rollid ja lavastused, mille sees on mingi vimka, sest väliselt väga korraliku mehe sees elab huligaan, kes teatrilaval ikka teinekord välja hüppab.

Kallis Ivo, palju õnne!

Maria Avdjushko

JUUBILARID SUURES PLAANIS

Kahe teatrimeehe esimese juubeli väärikaks tähistamiseks on ühe puhul kokku pandud kõik tema rollid, teise puhul kõik lavastused Draamateatris. Nii võib **Ivo Uukkivi** järjest näha mängimas järgmistes lavastustes: 7. okt „Hävituse ingel“, 8. okt „Orvud“, 9. okt „Laulud halli mere äärest“, 10. okt „Wabadusrist“ ning 11. okt taas „Hävituse inglisis“ kuid siis juba suures saalis juubelietendusel.

Samamoodi on novembris end ühe nädala mängukavva ära mahutanud kõik **Hendrik Toompere** Draamateatri-lavastused: 10. nov „Hävituse ingel“, 11. nov „Põhiküsimus“, 12. nov „Wabadusrist“, 13. nov „Leke“, 14. nov „Vennad Karamazovid“ ja „Grönholmi meetod“.

Hea võimalus saada tervikpilt Ivo Uukkivi ja Hendrik Toompere tegemistest kodumajas!

Tanel Tomson

HENDRIK TOOMPERE 50 – 5. JUUNI

Hendrik, Tanel Draamateatrist helistas mulle ja küsis, et kas ma tahan Sinust juubelilo kirjutada. Miks just mina, küsisin vastu. Aga kes siis veel, imestas tema. Kui teada, et iga päev läbib inimese pead mitukümmend tuhat mõtet,

desse kaugetesse kohtadesse iialgi sattunud. Seda on hea teada, eriti veel sellepärast, et meil Sinuga on mõningatest elu tahkudest ehk siin- ja sealpoolsusest kardinaalselt erinev arusaam, aga see selleks. Ma olen väga rõõmus ja

Hendrik Toompere ja Ervin Õunapuu „Wabadusristi“ proovis (2014). Teet Malsroosi foto.

siis pole Sul raske ette kujutada, mis minu peas toimuma hakkas. Täpselt pool Sinu elust ehk veerand sajandit olen Sinuga ühel, teisel või kolmandal viisil seotud olnud. Kõik need olid huvitavad ettevõtmised, aga minu jaoks on täiesti eriline hoopis muu, nimelt uute linnade avastamine tänu Sinule. Kui keegi oleks mulle ennustanud, et reisin pool maailma läbi koos Sinuga, oleks ma selle selgelt nägija suure häälega välja naernud, aga uskumatu on tõeks saanud, enamgi veel, ilma Sinuta poleks ma nen-

rahul, et Sa mul kunagi kampsunivarrukast kinni võtsid – minu jaoks oled ja jääd Sa väga paljudes asjades esimeseks, sestap soovin Sulle ikka tervist ja kõike muud head ning paremat, mis sellega kaasas käib.

P. S. Juubelitervist üle luge-des avastasin, et kui viimane lause välja jätta, kõlbab see suurepäraselt ka nekroloogiks. Väike nali!

Ervin

TIIA LUIKMEL 70 – 5. SEPTEMBER

Tiia Luikmel. Kadri Halliku foto.

Teatris – aga küllap igas hästi toimivas ja heade inimeste kollektiivis – tekivad väikesed „pered“. Ühe garderoobi näitlejad, ühe toa kolleegid, lõunalauaseltskonnad jt. Eesti Draamateatri palgaarvestaja Tiia seltsielupereks on saanud õmblikud (teatri keeles õmblejad). Kui neilt Tiia 70 aasta juubeli puhuks paari iseloomustavat sõna küsisime, lendas vanusenumbri kohta kohe üle toa hüüatus: „Ei ole võimalik!“

Ja veel:

Väga naiselik tüüp!

Käib alati seelikuga ja on väga sätitud!

Ei taha kuidagi palgalehe numbritel nulli taha ega ühte ette kirjutada!

Tubli vanaema!

Armastab valmistada miniatuurseid küpsetisi!

Elab aktiivset kultuurielu, käib väga tihti kontsertidel!

Vaadates ta sirget rühti – pole ta nii vana ühti!

Kirjandustuba

MARIA KLENSKAJA 65 – 29. JAANUAR 2016

Mul on Mariast üks niisugune mälestus. Kuigi, mis on mälestus – nagu luuletus või haiku, see koondab ju vaid ühe tera kogu elust.

Olime Saueaugu teatritalus, mängisime etendust „Kumalasemesi“ (2001). Saueaugu polnud siis veel kaugelki mitte see, mis praegu, tookord oli seal lihtsalt üks laut mängupaigaks. Meil oli Mariaga stseen, kus ma olin vihane ja virutasin täie jõuga suure seatapupussi seina. Ja samal

hetkel, tõesti täpselt samal sekundil löi äike maja kõrval elektriposti. Tohtu võimas äike, kohutav kärgatus, silmapilk löi kõik pimedaks. Mida teha? Kas öelda publikule, et katkestame? Vihma sadas, sees oli peaaegu pime. Istusin pakul ja kaalusin, et mis nüüd saab. Ja äkki näen, et Maria avab vaikselt ukse. Suure, laeni ulatuva laudaukse. Selle taga on tihe vihmakaridin. Ja selles vihmavalguses mängisime etenduse lõpuni. Imeline... Publik oli väga,

väga vaikne, jälgis erakordse keskendumisega. Keeruline on selliste olukordadega kohaneda, aga Maria säilitas rahu. Mina ja Guido Kangur mängisime vendi, Maria naist, kes nende üksildasse koju satub ja lahendab seal mõned küsimused. Nii ta lahendas ka etenduse olukorra.

Maria kinkis mulle kõige ilusama stseeni, mida ma näitlejana üldse olen mänginud.

Aleksander Eelmaa

Martin Veinmann ja Maria Klenskaja Eesti Draamateatris Maria 60 aasta juubelipeol (2011). Teet Malsroosi foto.

MARTIN VEINMANN 65 – 2. DETSEMBER

Siin on nüüd see koht, kus ma peaks rääkima ühe lõbusa või südamliku mälestuse seoses Sinuga. Aga las ta olla seekord teisiti. Ärme vaatagi minevikku. Ärme meenuta. Ja ega me ei tea ka, mis tulevik toob, nii et ärme ennusta. Äkki ongi just praegu see ilusaim ja parim aeg. See hetk on kõik, mis meil on, nautigem siis seda ja võtkem kõik, mis võtta annab.

Martin, Sa oled suurepärane! Siin ja praegu! Alati ja igavesti!

Armastusega,
Ingomar

MARI LILL 70 – 21. DETSEMBER

ARMAS MARI!

„Libahundis“* oled Sa minu vanaema. See lavastus valmis vähem kui kuuga. Algul ootasime proovi Anne Paluveri, aga kusagil poole peal sai selgeks, et tuleb uus vanaema leida. Paari päevaga olidki Sina platsis. Kui ma tol hommikul proovi jõudsin, istusite lavastaja Sergei Potapoviga kõrvuti nagu sõbrad. Sinuga olekski väga keeruline mitte-sõber olla.

Sa oled laps. Kõik näitlejad seda ei ole, aga ometi on see meie elukutse eeldus number üks. Räägitakse, et vanaduses saabub taas lapsepõlv, kuid mulle näib, et Sina, Mari, oled alati laps olnud. Ja Lapsesuu oled ka. Kord proovis, kui teised eeslaval stseeni mängisid ja meil tagalaval hetk oli, puistasid, et said näitlejaks, kuna millegi muu tegemiseks olid liiga loll. Just, „loll“ ütlesid Sa julgesti enda kohta. Ja selles on näitleja tarkust.

* August Kitzbergi „Libahunt“, R.A.A.A.M.-i lavastus Viinistul (2015). Mari Lill oli Vanaema rollis ja Kristo Viiding mängis Margust.

Mari Lill. Teet Malsroosi foto.

Me pidime Su ära ootama. Sinu prooviperiood oli pool kuud! Ja kui Sa tulid, polnud Sa meist teps mitte maas. Just sünergia, mis meie trupis valitses, tabasid ära hoo pealt. Sa olid kohe sees ja varsti mõnestki ees. Ning Meister-näitlejaks teeb Sind just see. Kusjuures Sinu nina ei ole püsti. Lava taga istud keskendunult nagu buda munk. Kuulad. Jälgid. Oled kohal.

Vaatasin, kuidas Sa noortele kolleegidele nõu annad. Seda nõu olid Sa enne igal moel kaalunud. Sa ei pilla niisama. Annad nii nagu vanaema elutarkust jagab. Sinu sõnal on kaal ja nõul väärtus, mille isiklikku adresseeritust igatseb iga noornäitleja.

Kõige sügavamalt imetlen Su lavalist kohalolu ja improviserimisoskust. Kord läks Sul laval tekst oma tavapärasest rütmist välja, tekkis hetk vaikust – see hetk, kus kõik kolleegid laval mõtleavad, et noh, kas nüüd tuleb meelde või ei tule, mis ta edasi teeb küll! Sina vibutasid oma vanaema keppi, tegid madalamat ja valjemat häält ja said oma mõttelõnga kätte. Sa ei löönud verest välja, Sa löid etendusel endal vere hetkeks välja. Sellist julgust imetlen! Ja mitmel korral tulid pärast kummardamist meid lava taga embama, pisarad silmis. Niivõrd elasid Sa lavastuse elule kaasa.

See, et Sa oma sünnipäeval taas minu vanaema oled, on mulle suureks kingituseks. Sest kõige tähtsamast ma ei kirjutanudki. See on inimlik side, mis jääb nende ridade vahele. Minule oledki Sa vanaema. Aitäh!

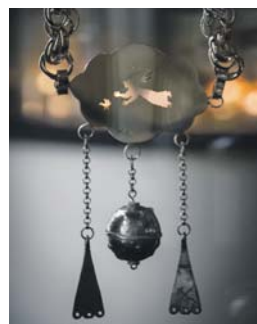
Kohtumiseni siis 21. detsembril, Vabal Laval, kus me taas hunti jookseme!

Kristo Viiding

NÄITUS

KÄRT SUMMATAVETI NÄITUS AVAB DRAAMATEATRI NÄITUSTE HOOAJA

Septembris algas koos uue teatrihooajaga ka Draamateatri maja näituste hooaeg. Selle suurejooneliseks avalöögiks on Kärt Summataveti näitus „ÜrgHing: rännakud esivanemate hingemaastikele“. Hooaja jooksul astuvad näitustega üles ka Arne Maasik (foto), Kamille Saabre (maal), Andro Kööp (maal) ning Riina Varol (foto).

kultuuripärandi sümbolitest. Loomingus toetub Summatavet ka oma kunstiteadlase tööle – ekspeditsioonid soome-ugri rahvaste juurde ning välitööd Setomaal ja Kihnus on andnud ainekultuuriliseks autoriloominguks. Nagu ütleb Kärt Summatavet ise: „Mulle meeldib „mängida“ muistsete aegade, isiklike tunnete, üldinimlike väärtuste, iidsete märkide ja värvidega.“

Kärt Summataveti näitus „ÜrgHing“ jääb avatuks 10. novembrini. Etenduste eel ning vaheaegadel on teatrikülastajatel võimalus maja kolmel korrusel tutvuda kunstniku joonistustega, autoriehete ning ehtekollektsioonidega.

Kõrgelt hinnatud eesti ehtekunstnik Kärt Summatavet ammutab inspiratsiooni eestlaste arhailise ja mütolooilise maailmapildi suulise ja ainelise

Kärt Summatavet näituse avamisel. Kadri Halliku foto.

2015). ERMi näituse kujundas Mae Kivilo, kes on ka Draamateatri näituse kujundajaks. Kärt Summatavet ütles näituse avamisel, et varem ei ole ta nii aktiivses kohas näitust teinud – kohtuvad ju teatrimajas kunstniku töö ja teatrirahva looming, millest vaheajal moodustub uudne tervik.

Kairi Kruus